

Londra'dan Mektup

D i d e m C r o s b y

Sürpriz Olmayan Dalgalar

Hâlâ büyüleyici buluyorum bu manzarayı. İri-
li ufaklı onlarca tekne kumun üzerinde yan yat-
mış. Tekerleksiz arabaları anımsatıyorlar. Kumda
küçük su birikintileri bulutların yansmasıyla
renklendiriyor yüzeyi. İngiltere'nin güneyi burası.
Ülkenin kuzeyinde de benzer bir manzarayla kar-
şılaşılabiliyorsunuz; batısında da, doğusunda da.
Söz gelimi, batı kıyısında bir sahilde yürüyüşte-
yiz. Önümüz gözümüz alabildiğince kum. Birkaç
kişi çocuklarıyla ellerinde kova, kürekleriyle ku-
mu kazıyorlar. Kimbilir, belki de buldukları ka-
buklularla akşam çekecekleri ziyafetin hayalini
kuruyorlar. Sahilin kayalık bölümünde birkaç ço-
cuk su birikintilerinde oynuyor. Ufka bakıyoruz
denizi görebilme umuduyla. Uzaklarda, çok uzak-
larda grimsi mavi bir renk, bir hareket görür gi-
bi oluyoruz. Ama emin değiliz gördüğümüzün de-
niz olup olmadığından. Solumuzdaysa kayalar bir
duvar gibi yükseliyor.

Eğer yörenin yerlisi biriyle çıkmışsak sahilde-
ki yürüyüşümüze içimizden itiraz etmek gelir geri
dönme isteklerine:

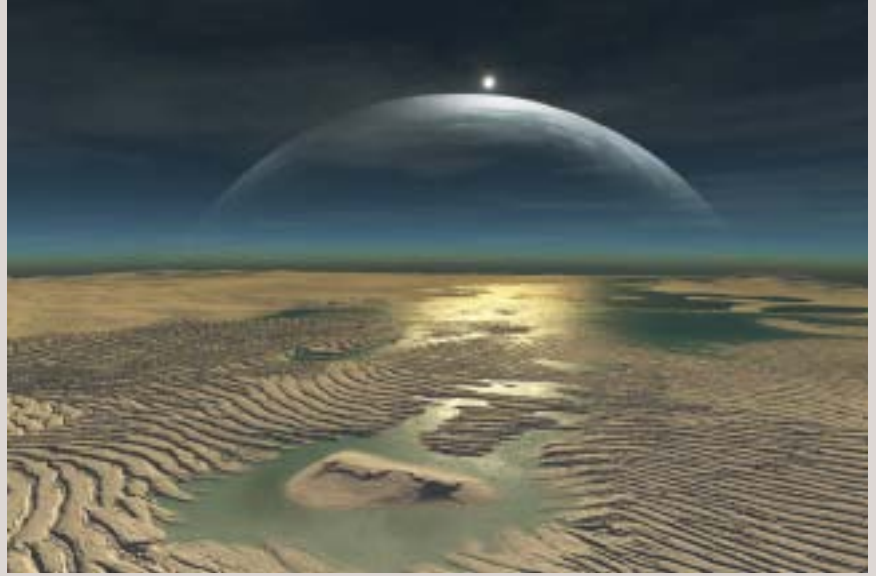
- Geri dönmeyen zamanı geldi. Su geri geli-
yor.

Suyun geri geldiğini nasıl bildiklerini merak
ederiz.

- Biraz daha yürüsek? Hem deniz suyunu da
görmüş oluruz?

İşte sahildeki yürüyüş sırasında istemeyeceği-
niz tek şey bu: deniz suyunu görmek. Eh, turist
sayılırım yörede. Gel-gitin o sahilde ne zaman
gerçekleştiğini, nasıl bir enerjiye sahip olabilece-
ğini bilmiyorum. Oysa yürüyüş arkadaşlarım, yü-
rüyüşümüzden önce bunu yerel gazetelerden
kontrol etmişler. Gelin de gitin de ne zaman ger-
çekleşeceğini, suyun alçak mı yoksa yüksek mi
olacağını biliyorlar. Adada her yıl pek çok yerli
ve yabancı turist bu bilginin eksikliği yüzünden
sahil kurtarma ekiplerinin yardımına baş vurur-
yor. Aralarında yaşamını yitirenler de oluyor.

Birleşik Krallık'ın kıyılarından bazılarında su
seviyesi 12 metre kadar değişebiliyor gel-git sıra-
sında. Yüksekliği en fazla 40-50 santimetre de-
ğişen Akdeniz, Ege ya da Karadeniz kıyılarındaki
gibi değil burada. Çocukluğum sırasında Akde-
niz'de kumsalda geçirdiğimiz bir öğleden sonra,
suyun bir karış kadar çekildiğini fark ettiğimizde
yaşadığımız heyecanı anımsıyorum. Oysa şu an
yaşadığım adada, kıyının ne kadar sığ olduğuna
bağlı olarak, gelgit sırasında su kilometrelerce
çekilebiliyor. Rüzgarlı bir günse, deniz suyu geri
gelirken yüksekliği kimi zaman metrelerce ulaşabilen
dalgalar oluşturabiliyor; dalgaların hızı rüz-
garın hızı ya da okyanusun herhangi bir yerinde
kopan bir kasırganın etkisiyle, o büyük hızlara
ulaşabiliyor. Deniz suyundaki yükselmeye bağlı
olarak ülkedeki nehirler taşabiliyor. Yalnızca deniz
kıyısındaki yaşam etkilenmiyor; adanın iç kı-
sımları da gelgitlere bağlı olarak sellerden payını
alabiliyor. Londra bu bağlamda sürekli tehdit al-
tında olan yerleşim merkezlerinden biri. Adada

yaşam, çoğu yerde günde iki kez gerçekleşen bu
değişimin çevresinde kurulmuş. Balıkçılar tekne-
leriyle limanlara giriş çıkış saatlerini, dalgıçlar
dalma saatlerini gelgitlere göre ayarlıyorlar. Halk,
gelgitlerin getirebileceği sürprizlere hazır-
lıklı.

Hazırlıklı olmanın tek yolu, gelgitlerin önce-
den tahmin edilebilmesindedir. Gelgitlerin oluştuğu
saatler günden güne değiştiği gibi kıy-
dan kıyıya da farklılık gösteriyor. Bir gününün di-
ğerine uymaması Ay'ın Dünya çevresindeki yö-
rüngesine ilişkin temel gökbilimsel bilgiyle açıklanırken,
kıydan kıyıya gösterdiği farklılık, temel coğrafya
bilgisine dayanıyor. Ay, Dünya çevresindeki yö-
rüngesini 24 saat 50 dakikada tamamlıyor. Oysa Dünya'da bir gün, 24 saat. İkisi-
nin arasındaki 50 dakikalık fark, gelgitlerin her
gün farklı saatlerde gerçekleşmesine neden olu-
yor. Coğrafi etkenlere gelince... Sahilin derinliği,
kıyının şekli 'gel'in ya da 'git'in ne kadar hızlı
gerçekleşeceğini belirliyor. Bu etkenler değişken
olmadıklarından, gelgitlerin belli bir yerde ne za-
man, ne yükseklikte gerçekleşeceğini bulmak
mümkün oluyor. Eğer deniz kıyısında yaşıyorsanız,
yerel gazetelerden hangisini açarsanız açın,
suyun ne zaman geleceğini, ne zaman gideceği-

ni, gelgitin ne kadar yüksek olacağını bildiren
tabloları bulabilirsiniz.

İngilizce 'bahar' gelgitleri olarak bilinen (ama
bahar aylarıyla hiçbir ilgisi bulunmayan) ve diğ-
erlerine göre daha yüksek olan gelgitler gerçekle-
ştiğinde de uyarıların farkına varmamız nere-
deyse imkansız. (Deneyimime dayanarak, uyarıla-
rı gözardı edip böyle günlerde arabanızı nehir kı-
yısındaki sokaklardan birinde park etmemenizi
öneririm. Islak koltuklara oturup yolculuk yap-
mak, hiç kimsenin zevkli bulacağı bir durum de-
ğil!) 'Bahar' gelgitleri, Ay ve Güneş'in dünyayla
aynı hizaya geldiği zamanlarda oluyor. Ay'ı yeni
ay ya da dolunay olarak gözlediğimiz bu dönem-
lerde yüksek gelgitlerin yaşanmasının nedeni,
Güneş ile Ay'ın yarattığı kütleçekim kuvvetinin
aynı yönde olması. Bu da Ay'ın tek başına yarat-
tığı gelgite Güneş'inin de eklenmesi anlamına
geliyor. Buna ek olarak, açıklanamayan bir ne-
denle, yaklaşık her 18 yılda bir çok daha yüksek
bir gelgit gerçekleşiyor. İşte bu gelgitler Lon-
dra'nın geleceğini tehdit ediyor.

Londra'yı kuzey ve güney diye ikiye bölen
Thames nehri, yüksek duvarlarla kontrol altında
tutulmaya çalışılıyor. Burada nehir her zaman de-
nize doğru akıyor ne yazık ki. Gel anında deniz
suyu kilometrelerce içeri girerken, git sırasında
beklenen yönde, denize doğru bir akıntı gözleye-
biliyorsunuz. Kentin doğu ve batısında, fazla su-
yun yönlendirileceği alanlar bulunuyor. Doğusun-
da 1983 yılında kurulmuş bir bariyer, deniz su-
yunun kentin derinliklerine ilerlemesini önüyor.
Bariyerin ancak 2030 yılına kadar yeterli koru-
ma sağlayabileceği tahmin ediliyor. 2030 yılı
ve sonrasında ya Thames bariyeri yenilenecek ya da
Thames'in denize kavuştuğu noktada 10 mil
(yaklaşık 16 kilometre) genişliğinde yeni bir ba-
riyer kurulacak. Londra ve sakinlerinin kentteki
geleceği buna bağlı.